

**Euroopa Andmekaitsenõukogu ja Euroopa
Andmekaitseinspektori
ühine arvamus 01/2023
ettepaneku kohta
võtta vastu Euroopa Parlamendi
ja nõukogu määrus, millega
kehtestatakse määruse (EL)
2016/679 täitmise tagamisega
seotud täiendavad
menetlusnormid**

Vastu võetud 19. septembril 2023

Kommenteeritud kokkuvõte

Aprillis 2022 võttis Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu vastu avalduse, milles andis märku oma püsivast pühendumisest tihedale piiriülesele koostööle. Kuigi Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu on astunud olulisi samme, et edendada koostööd ja kiiret jõustamist, nõuavad teatud takistused õiguslikku ühtlustamist. Selleks määras Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu kindlaks loetelu menetluslikest aspektidest, mida võiks täiendavalt ühtlustada (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu soovloetelu“), mis saadeti Euroopa Komisjonile 10. oktoobril 2022. Selles käsitletakse muu hulgas haldusmenetluse osapoolte staatust ja õigusi, menetlustähtaegu, kaebuste vastuvõetavuse või rahuldamata jätmise nõudeid, järelevalveasutuste uurimisvolitusi ja koostöömenetluse praktilist rakendamist. 4. juulil 2023 avaldas Euroopa Komisjon ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse määruse (EL) 2016/679 täitmise tagamisega seotud täiendavad menetlusnormid (edaspidi „ettepanek“), ning konsulteeris ametlikult Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektoriga kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 2.

Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor väljendavad suurt heameelt selle üle, et ettepaneku eesmärk on edendada andmekaitsenormide tõhusat jõustamist, ning seeläbi on kavas rakendada paljusid Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu soovloetelus sisalduvaid soovitusi. Ettepaneku eesmärk on täiendada määrust (EL) 2016/679 (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“), määrares kindlaks menetluseeskirjad, lihtsustades koostöö- ja vaidluste lahendamise mehhanisme ning ühtlustades uurimiseluste isikute ja kaebuse esitajate menetlusõigusi piiriüleste juhtumite korral. **Tulevase määruse õigeaegne vastuvõtmine, võttes arvesse Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektori käesolevas ühisarvamuses esitatud soovitusi, on äärmiselt oluline, et veelgi parandada isikuandmete kaitse üldmääruse täitmise tagamise tõhusust ja järjepidevust.**

Üldiselt soovivad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor rõhutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse tõhus jõustamine, sealhulgas tulevase määruse kohaldamise kaudu, millega kehtestatakse uued menetlusetapid, mis tõenäoliselt suurendavad järelevalveasutuste praegust töökoormust, nõuab, et nii riiklikele järelevalveasutustele kui ka Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogule eraldataks piisavalt vahendeid.

Kaebuste vastuvõetavus ja esialgne läbivaatamine

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikkel 16 võimaldab kaasseadusandjatel tegeleda selle sätte horisontaalse ja üldise olemuse tõttu mitmesuguste küsimustega. Seega võib see hõlmata kaebuse esitaja poolt esitatava teabe oodatud ühtlustamist. See hõlbustab järelevalveasutuste kaebuste käsitlemist. Teatud nõuded (nimelt isikut tõendav dokument, allkiri ja telefoninumber) tekitavad kaebuse esitajatele siiski tarbetuid takistusi ning need tuleks ettepanekule lisatud kaebuse vormilt eemaldada või muuta vabatahtlikuks. Lisaks on võimalik, et kaebuste suhtes kohaldatakse erinevaid teabele esitatavaid nõudeid, et kaebust saaks pidada vastuvõetavaks sõltuvalt sellest, kas kõnealune juhtum puudutab piiriülest töötlemist või mitte.

Kuigi ettepanekus on sätestatud, et kaebuse vastuvõetavuse eelduseks on vormil esitatud teabe täielikkus, , **kutsuvad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjaid tungivalt üles minema kaugemale ja sätestama vastuvõetavusnõuete ammendav ühtlustamine, mis välistaks vastuolulised riiklikud vastuvõetavusnõuded.** Lisaks kiidavad Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor heaks tähtsaja kehtestamise, et teha kindlaks kaebuse täielikkus ja vastuvõetavus, ning soovivad lisada võimaluse seda pikendada.

Ühisarvamuses kutsutakse samuti üles **selgitama määruses olemasolevat esialgse läbivaatamise korda**, andes järelevalveasutustele selge õigusliku aluse uurimistoimingute tegemiseks, et jõuda esialgsele järeldusele töötlemise piiriülese olemuse, juhtumi kohaliku iseloomu ja järelevalveasutuste pädevuse kohta.

Koostöömenetlus ja konsensuse saavutamine

Koostöömehhanismiga seoses kiidetakse heaks ettepanekus esitatud lähenemisviis konsensuse saavutamise protsessi tugevdamiseks nii uurimise ulatuse kui ka tulemuste osas. Uued ametlikud menetlusetapid, näiteks põhiküsimuste kokkuvõtte, mida juhtiv järelevalveasutus peab asjaomaste järelevalveasutustega varases etapis jagama, võimaldavad edendada tõhusamat ja täiustatud koostööd. Et neid samme kohaldatakse kõigi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 60 kohaste juhtumite suhtes, sealhulgas valdava enamiku mittekeerukate ja mittevastuoluliste juhtumite suhtes, on oluline mitte liigselt koormata järelevalveasutusi ja seega pakkuda juhtivale järelevalveasutusele võimalust järgida selliste dokumentide koostamisel proportsionaalset lähenemisviisi, sõltuvalt juhtumi keerukusest, tagades samal ajal, et asjaomased järelevalveasutused võivad vajaduse korral nõuda üksikasjalikumaid teavet.

Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori kiidavad heaks, et ettepanekus käsitletakse Euroopa Andmekaitseinspektori soovi täiendavalt selgitada isikuandmete kaitse üldmääruse kohase teabe jagamise ulatust, sisu ja ajastust. Eelkõige soovitatakse käesolevas ühisarvamuses täpsustada põhiküsimuste kokkuvõtte sisu, et tagada, et juhtiv järelevalveasutus ja asjaomased järelevalveasutused mõistaksid juhtumit juba varakult ja kogu menetluse jooksul ühtmoodi.

Konsensuse saavutamise hõlbustamiseks ja vaidluste hilisema tekkimise vältimiseks on Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori seisukohal, et **esialgsed järeldused, mis on adresseeritud uurimisalustele isikutele, ja esialgne seisukoht, et kaebus tuleks tagasi lükata, tuleks esitada järelevalveasutustele enne nende esitamist uurimisalustele isikutele või kaebuse esitajale**, samamoodi nagu põhiküsimuste kokkuvõtte korral. Juhtiv järelevalveasutus peaks olema kohustatud tegema asjaomaste järelevalveasutustega nende märkuste põhjal koostööd, et lahendada võimalikud erimeelsused. Põhiküsimuste kokkuvõttega seotud erimeelsuste korral soovitatakse käesolevas ühisarvamuses, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 61 ja 62 kohaste taotluste kasutamine peaks olema vabatahtlik, mitte kohustuslik. Samal ajal **tuleks ettepaneku artikli 10 lõike 4 kohane kiirmenetlus uurimise ulatuse üle vaidluse lahendamiseks algatada (võimaluse korral ka pädevate järelevalveasutuste poolt) alles siis, kui on selge, et konsensust ei ole võimalik saavutada.**

Seoses asjakohaste ja põhjendatud vastuväidetega, mida asjaomased järelevalveasutused võivad otsuse eelnõu kohta esitada, piirab ettepaneku artikli 18 lõige 1 põhjendamatult asjakohaste ja põhjendatud vastuväidete määratlust isikuandmete kaitse üldmääruse alusel. Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori rõhutavad, et asjaomastel järelevalveasutustel peaks siiski olema võimalik tõstatada uurimise ulatuse kohta asjakohaseid ja põhjendatud vastuväiteid, eelkõige juhul, kui juhtiv järelevalveasutus ei teinud või ei järginud uurimise ulatust käsitlevat Euroopa Andmekaitseinspektori kiireloomulist siduvat otsust kooskõlas ettepaneku artikli 10 lõikega 4. Lisaks peaks järelevalveasutustel olema võimalik esitada asjakohaseid ja põhjendatud vastuväiteid kõigi toimiku õiguslike elementide ja tuvastatud asjaolude või dokumentide kohta. **Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori kutsuvad seadusandjaid tungivalt üles kõrvaldama ettepanekust artiklit 18, sest vastasel korral oleks koostöömenetluse viimases etapis konsensuse saavutamine oluliselt takistatud.**

Kiire ja tõhusa jõustamise tagamiseks oleks vaja rangemat raamistikku teatud menetlustoimingute, sealhulgas tähtaegade kohta. Üldiselt kiidaksid Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor heaks menetluslike tähtaegade ja algatusõiguste võrdsema käsitlemise juhtivate järelevalveasutuste ja asjaomaste järelevalveasutuste vahel. Eelkõige tuleks nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ette näha pikendatavad tähtajad põhiküsimuste kokkuvõtte ja esialgsete järelduste esitamiseks ning lõpliku otsuse vastuvõtmiseks pärast seda, kui muudetud otsuse eelnõu suhtes on saavutatud konsensus, või küsimuse suunamiseks Euroopa Andmekaitsevennukogule vaidluste lahendamiseks vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 65 lõike 1 punktile a.

Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor võtavad positiivselt teadmiseks selgitused seoses õigusega tutvuda haldustoimikuga. Tulevases määruses võiks täiendavalt selgitada teatud elemente, eelkõige seoses haldustoimiku sisu, tutvumisega õiguse ulatuse, konfidentsiaalsuse deklaratsiooni ja avaldatud dokumentide piiratud kasutamisega. Samuti ei tohiks uued ühtlustatud sätted keelata konfidentsiaalse teabe jagamist järelevalveasutuste vahel ja sellise teabe kasutamist isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate trahvimisvõlutuste täitmiseks.

Vaidluste lahendamise ja kiirmenetlused

Isikuandmete kaitse üldmääruse kohased **siduvad otsused** on Euroopa Andmekaitsevennukogu põhivahend isikuandmete kaitse üldmääruse järjepideva kohaldamise tagamiseks. Kuigi Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor kiidavad heaks ettepaneku lähenemisviisi vaidluste lahendamise menetluse lihtsustamiseks, tuleks ettepanekus sisalduvaid uusi aspekte täpsustada ja kohendada, pidades silmas vajadust pidada kinni isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud õiguslikust tähtajast siduvate otsuste vastuvõtmiseks. **Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor annavad üksikasjalikke soovitusi selle kohta, kuidas menetlust selgitada,** sealhulgas seoses vajadusega teha tõlked (vajaduse korral) enne õigusaktides ettenähtud tähtaegade algust, toimiku vajaliku kontrollimisega Euroopa Andmekaitsevennukogu sekretariaadi poolt Euroopa Andmekaitsevennukogu eesistuja nimel ning esitatavate dokumentide kohta.

Mis puudutab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 66 lõike 2 kohase **kiirmenetluse** kohaldamist, siis **ettepanekuga piiratakse põhjendamatult vastu võetud lõplike meetmete territoriaalset kohaldamisala selle järelevalveasutuse liikmesriigi territooriumiga, kes taotleb kiireloomulist arvamust või otsust.** Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor kutsuvad kaasseadusandjaid üles täpsustama, et lõplikud meetmed võetakse vastu pädeva(te) järelevalveasutuse(te) poolt ja vajaduse korral laiema kohaldamisalaga kui taotluse esitanud järelevalveasutuse territoorium. Seetõttu peaks kiireloomuline otsus või aramus olema adresseeritud kõigile asjaomastele järelevalveasutustele ja olema neile siduv. Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor esitavad ka soovitusi kohaldatavate menetluseeskirjade selgitamiseks.

Esialgsed järeldused, esialgne seisukoht seoses kaebuste taqasilükkamisega ja ärakuulamisõiguse

Mis puutub uurimisaluste isikute ja kaebuse esitajate menetlusõigustesse, siis Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor toetavad väga nende õiguste ühtlustamist. Samal ajal oleks kasulik saada rohkem selgust järgmiste dokumentide koostmõju ja ajakava kohta: „põhiküsimuste kokkuvõtte“, „esialgne seisukoht“ seoses kaebuste tagasilükkamisega ja „esialgsed järeldused“. Eelkõige seoses uurimisalustele isikutele esitatud esialgsete järeldustega mõistavad Euroopa Andmekaitsevennukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et esialgsetes järeldustes tehtud järeldused on esialgse iseloomuga, nii et otsuse eelnõu, sealhulgas tegelikult võetud parandusmeetmed, võivad erineda esialgsetes järeldustes esitatud järeldustest, võttes arvesse uurimisaluste isikute väljendatud

seisukohti. Selle tulemusena esitavad nad soovitusi, et anda järelevalveasutustele selles osas piisav kaalumiseruum, võttes arvesse iga üksikjuhtumit.

Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor tervitavad ka kavandatud nõuet esitada kaebuse esitajatele esialgne seisukoht kaebuse täieliku või osalise tagasilükkamise kohta. Kui kaebuse esitaja selle esialgse seisukoha kohta märkusi ei esita, ei tuleks kaebust siiski lugeda tagasivõetuks. Juhtiv järelevalveasutus peaks koostama ja esitama otsuse eelnõu, olenemata sellest, kas kaebuse esitaja esitas märkusi.

Vaidluste lahendamise protsessi käigus leiavad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus kavandatud muudatus, mis seisneb nõudes, et Euroopa Andmekaitseinspektor eesistuja esitaks uurimisel isikutele ja kaebuse esitajale teatud juhtudel põhjendused, ei ole kooskõlas ühtse kontaktpunkti süsteemi ülesehitusega, milles nähakse ette, et juhtiv järelevalveasutus on vastutava töötleja ja volitatud töötleja ainus vahendaja. Ettepanekus esitatud lähenemisviis ei ole ka vajalik, arvestades praegust tava, mille kohaselt on pooltel õigus esitada oma seisukohad järelevalveametile enne küsimuse edastamist Euroopa Andmekaitseinspektorile kõigi elementide kohta, millele Euroopa Andmekaitseinspektor võib potentsiaalselt tugineda. Praegune lähenemisviis võimaldab paremini Euroopa Andmekaitseinspektoril selliseid seisukohti nõuetekohaselt arvesse võtta ja tähtsajal otsusele jõuda. Seetõttu kutsuvad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjaid üles seda nõuet kaotama ja tulevane määrus peaks selle asemel säilitama praeguse ärakuulamisõiguse lähenemisviisi.

Tõhus koostöö riiklike järelevalveasutuste ja Euroopa Andmekaitseinspektori vahel

Lisaks annab ettepanek **õigeaegse võimaluse kõrvaldada olemasolevad praktilised takistused, mis takistavad tõhusat koostööd riiklike järelevalveasutuste ja Euroopa Andmekaitseinspektori vahel, ning vastupidi.** Kaasseadusandjad saavad ja peaksid kasutama ELi toimimise lepingu artikli 16 õiguslikku alust nende takistuste kõrvaldamiseks. Seetõttu soovitakse ühisarvamuses lisada tulevasesse määrusesse sellekohane erisäte, mis aitaks edendada tulemuslikku ja tõhusat koostööd riiklike järelevalveasutuste ja Euroopa Andmekaitseinspektori vahel.

Kaebuste lahendamine kompromissiga

Seoses kaebuste lahendamisega kokkuleppega kutsuvad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor kaasseadusandjaid üles selgitama ja täiendama kokkuleppega lahendamist täiendavate elementidega, et võimaldada selle tõhusat rakendamist, eelkõige liikmesriikides, kus praegu puuduvad kaebuste lahendamiseks kokkuleppega vajalikud siseriiklikud menetlusseadused. Lisaks tuleks selgitada järelevalveasutuste vastavaid rolle kokkuleppega lahendamiseni jõudmisel, sellest teavitamisel ja selle lõpuleviimisel ning koostöötet isikuandmete kaitse üldmääruse kohase koostöömenetlusega.

Läbivaatamisklausel

Lõpuks soovivad Euroopa Andmekaitseinspektor ja Euroopa Andmekaitseinspektor lisada läbivaatamisklausli, mille kohaselt Euroopa Komisjon avaldab aruande tulevase määruse hindamise ja läbivaatamise kohta samal ajal, kui ta avaldab oma aruande isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 97 kohase hindamise ja läbivaatamise kohta.